

2023-08-24
KN2023/03802

Klimat- och näringslivsdepartementet

Statens energimyndighet
Box 310
631 04 Eskilstuna

Uppdrag om energiförsörjning för totalförsvaret

Regeringens beslut

Regeringen ger Statens energimyndighet (Energimyndigheten) i uppdrag att analysera behoven av energiförsörjning för totalförsvaret.

Energimyndigheten ska föreslå en indelning av Sverige i geografiska områden för vilka det ska vara möjligt att identifiera normala energibehov samt uppskatta energibehov för totalförsvaret. Fortsatt analys ska utgå ifrån den geografiska indelningen. Vidare ska en metod för uppskattning av elbehov för totalförsvaret, både vad gäller elektrisk energi och effekt, utvecklas och testas. Energimyndigheten ska inhämta kunskap och synpunkter från Affärsverket svenska kraftnät, bl.a. på förslaget till geografisk indelning.

Redovisningen av uppdraget ska omfatta motiveringar till förslaget om geografisk indelning och erfarenheter av metodutveckling och tillämpning. Den ska också omfatta förslag på hur en metod för att analysera elförsörjningsbehov kan utvecklas, samt lärdomar som är relevanta för motsvarande analyser inom andra delar av energiförsörjningen. Energimyndigheten ska samråda sina slutsatser med övriga myndigheter inom beredskapssektorn för energiförsörjning, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap samt Försvarsmakten, och redovisa synpunkter som framkommer vid samråd och som inte omhändertas i rapporteringen.

Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Klimat- och näringslivsdepartementet) senast den 29 december 2023.

Regeringen gav den 15 december 2022 Energimyndigheten och Affärsverket svenska kraftnät uppdrag att stärka försörjningstryggheten i energisektorn (I2022/02319). Uppdraget omfattar sex deluppdrag. Regeringen beslutar att deluppdrag sex om förslag till indikativ dimensionering för trygg elförsörjning och elförsörjning för totalförsvarets behov utgår och ersätts med detta uppdrag.

Närmare om uppdraget

Energiförsörjningen för totalförsvarets behov behöver beakta Sveriges geografiska utsträckning. Detta gäller såväl energiförbrukningen i olika delar av landet som behovet av att kunna transportera energi dit den behövs. För totalförvarsplanering av energiförsörjningen är det därför relevant att göra en indelning av Sverige i geografiska områden. Civilområden, militärområden, kommuner, regioner och län är exempel på geografiska indelningar av landet som för detta syfte har olika för- och nackdelar. För- och nackdelar med olika geografiska indelningar kan skilja sig mellan olika energislag, samtidigt som det kan finnas fördelar med att ha en gemensam geografisk indelning för olika energislag i det fortsatta totalförvarsarbetet.

En behovsanalys av energiförsörjning för totalförsvaret bygger idealt sett på information om nödvändig verksamhet inom andra beredskapssektorer, och på sikt bör en sådan analys eftersträvas. Genom att utveckla och testa en metod för att uppskatta totalförsvarets elbehov undersöks vilken information som i dagsläget finns tillgänglig och vilken information som saknas. Information om totalförsvarets energibehov kan omfatta säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter varför metoden bör utformas så att sådana uppgifter kan omhändertas på ett ändamålsenligt sätt. Andra säkerhetsskyddsaspekter av förslagen bör också beaktas, exempelvis om det är mer ändamålsenligt att arbeta med generella principer som kan kommuniceras på ett öppet sätt eller en mer detaljerad information som då behöver hanteras i enlighet med gällande regelverk.

Energimyndigheten bör i arbetet beakta resultat från eller söka dialog med andra genomförda eller pågående uppdrag och utredningar, exempelvis Utredningen om nationell samordning av försörjningsberedskap (dir. 2021:65), Uppdrag att utveckla regional och lokal energiplanering för elektrifiering (KN2023/03646) eller Försvarsberedningen.

Skälen för regeringens beslut

I propositionen Totalförsvaret 2021–2025 (prop. 2020/21:30) anges att utgångspunkten för planeringen av totalförsvaret ska vara att under minst tre månader kunna hantera en sådan säkerhetspolitisk kris i Europa och Sveriges närområde som innebär allvarliga störningar i samhällets funktionalitet samt krig under en del av denna tid. Att säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna inkluderar att upprätthålla en nödvändig försörjning. I propositionen nämns särskilt elförsörjning, drivmedelsförsörjning och försörjning av fjärrvärme och fjärrkyla. Nödvändig försörjning vid en kris eller höjd beredskap kan skilja sig från försörjningen vid ett fredstida normalläge och andra prioriteringar än de normala kan behövas.

Det ska planeras för att Sverige är i krig och att krigshandlingar pågår på svenskt territorium med perioder av högtintensiva strider och perioder med lägre stridsintensitet. Under minst tre månader förutsätts att det råder höjd beredskap och att logistikflödena med omvärlden har begränsningar men inte är helt avbrutna. Under sådana omständigheter ska samhället klara av att nå de mål för både civilt och militärt försvar som anges i totalförsvarspropositionen (prop. 2020/21:30) och därigenom nå det övergripande målet för totalförsvaret.

Propositionen anger en ambitionsnivå för samhällets effekt- och energiförsörjning ur ett totalförsvarsperspektiv men behöver brytas ner och tolkas för att det ska vara möjligt att planera och följa utvecklingen av totalförsvarsförmågan.

Både i ett normalläge och vid kris eller höjd beredskap behöver elförsörjning tillgodose både ett elenergibehov över tid och ett momentant effektbehov. Vid en fredstida kris eller höjd beredskap kan förutsättningarna för att överföra el vara begränsade varför geografiskt utspridd elproduktion är av betydelse. Ytterst behöver en grundläggande förmåga till dödnätsstart och ödrift av elsystemet finnas på olika håll i landet, det vill säga förutsättningar att utan hjälp utifrån starta en produktion och distribution av el som försörjer ett begränsat område. En geografisk indelning som visar totalförsvarets behov både i termer av energi och effekt är en förutsättning för att senare kunna dimensionera nödvändig försörjning, inklusive förmåga till ödrift.

För att identifiera nödvändig försörjning av energi behöver energisektorn samverka med övriga beredskapssektorer. Den pågående utredningen om en nationell samordning av försörjningsberedskap (dir. 2021:65) ska ge förslag om en funktion med ansvar för nationell samordning av försörjningsberedskap och redovisas senast den 31 augusti 2023.

Mot bakgrund av rådande situation och en ansträngd försörjningstrygghet bedömer regeringen att det finns skäl att ge Energimyndigheten i uppdrag att stärka försörjningstryggheten i energisektorn, på såväl kort som lång sikt.

På regeringens vägnar

Ebba Busch

Katarina Yuen

Kopia till

Försvarsdepartementet/MFI och SSK
Finansdepartementet/BA
Affärsverket svenska kraftnät
Energimarknadsinspektionen
Försvarsmakten
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap
Strålsäkerhetsmyndigheten